

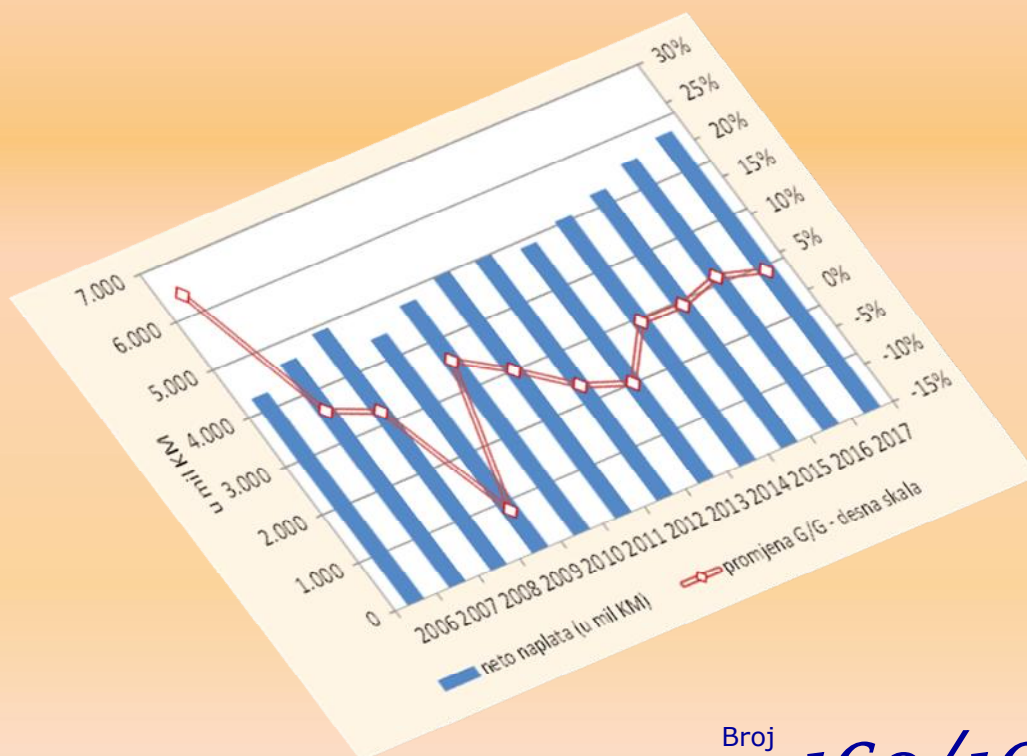
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno -
indirektno oporezivanje

Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора
Управе за индиректно опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

ОМА Билтен

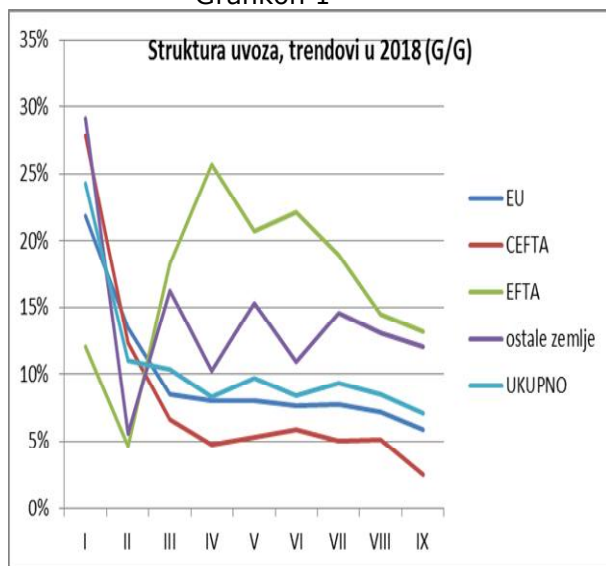
Broj
Број
Number **160/161**

NOVEMBAR/DECEMBAR 2018 – STUDENI/PROSINAC 2018 – НОВЕМБАР/ДЕЦЕМБАР 2018 – NOVEMBER/DECEMBER 2018

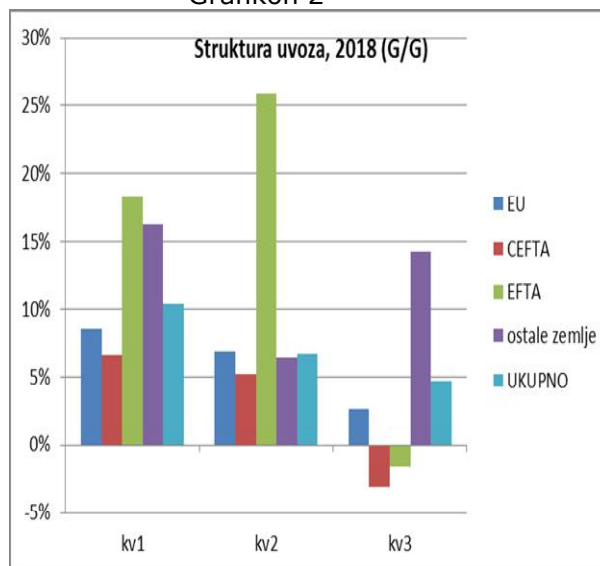
Uz ovaj dvobroj

Prihodi koji se naplaćuju pri uvozu (PDV, carine, akcize, putarina) u bruto naplati čine 2/3 ukupnih prihoda od indirektnih poreza. Zbog snažne korelacije uvoza i povrata PDV-a kretanje uvoza je od velikog značaja za neto naplatu indirektnih poreza, a time i za financiranje svih nivoa vlada u BiH. Projekcije prihoda od carina ovise o kretanju uvoza iz trećih zemalja i uvoza dobara iz EU koje su pod carinskim režimom. Ipak, posljednja faza liberalizacije, koja je podrazumijevala primjenu adaptiranog Sporazuma o stabilizaciji sa EU od 1.2.2017., nije, shodno očekivanjima, dovela do pada prihoda od carina, već je, naprotiv, donijela rast od 8,4% u 2017, odnosno 7% za devet mjeseci 2018. Pozitivni trendovi su zabilježeni i u naplati prihoda od PDV-a i akciza na uvoz (više u Biltenu).

Grafikon 1

Grafikon 2

Izvor: Agencija za statistiku BiH, vlastiti izračun

I pored pozitivnih trendova u naplati uvoznih dažbina prema podacima Agencije za statistiku BiH o uvozu roba u periodu januar – septembar 2018 uočava se značajno usporavanje rasta uvoza iz svih glavnih grupa zemalja – trgovinskih partnera BiH (Grafikon 1). S druge strane, kvartalna analiza pokazuje da je u trećem kvartalu došlo do snažnog rasta uvoza iz trećih zemalja (Grafikon 2). Budući da je u trećem kvartalu 2018. zabilježen najviši kvartalni rast prihoda od carina u 2018. očigledno je da je snažan rast uvoza iz trećih zemalja u cijelosti neutralizirao usporavanje uvoza iz EU.

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza u periodu 2018-2021	2
tehnička obrada	: Sulejman Hasanović, IT saradnik
lektor	: Darija Komlenović, prof. anglistike

REVIDIRANE PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA U PERIODU 2018-2021

I PRETPOSTAVKE

Revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza za period 2018-2021 podrazumijevaju osnovne (*baseline*) projekcije.

Pretpostavke za izradu projekcija su sljedeće:

- Prognoze makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) za period 2018-2021 iz septembra 2018;
- Izmjene Zakona o akcizama, u primjeni od 1.2.2018.¹
- Nastavak harmonizacije akciza na cigarete sa standardima EU i primjena nove politike oporezivanja rezanog duhana²;
- Efekti primjene adaptiranog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU (SSP), u primjeni od 01.02.2017.³;
- Tekući trendovi u naplati prihoda od indirektnih poreza.

Politika akciza na duhan u 2018. utvrđena je Zakonom o akcizama i Odlukom⁴ Upravnog odbora UIO. Politika akciza na duhan u periodu 2018-2019 podrazumijeva kontinuirano godišnje povećanje specifične akcize na cigarete u visini od 0,15 KM/paklici, utvrđivanje minimalne akcize na cigarete (minimalno 60% prosječne ponderirane cijene cigareta) i usklađivanje specifične akcize na rezani duhan sa akcizom na cigarete (minimalno 80% minimalne akcize na cigarete). Očekuje se da će se minimalna akciza na cigarete u EU za sve cjenovne kategorije cigareta dostići 2019.godine.

II TEKUĆI TRENDOVI NAPLATE

2.1. Ukupna naplata

Prema preliminarnom izvještaju UIO o gotovinskom toku na JR u septembru je naplaćeno 677,3 mil KM bruto prihoda od indirektnih poreza, što predstavlja povećanje od 35,6 mil KM u odnosu na septembar 2017. Zbog povećanih isplata povrata neto efekti naplate prihoda od indirektnih poreza iznosili su 26,5 mil KM. Na nivou devet mjeseci 2018. bruto naplata prihoda od indirektnih poreza je bila veća za 401,3 mil KM ili za 7,7% u odnosu na isti period 2017. Istovremeno su povrati povećani za 92,3 mil KM ili za 9,9%. U konačnici, za devet mjeseci je naplaćeno 309 mil KM neto prihoda više nego u istom periodu 2017, što predstavlja rast od 7,2%. Kvartalno poređenje naplate u 2018. sa naplatom u 2017. pokazuje pozitivan trend, što je i očekivano, budući da naplata prihoda od indirektnih poreza u 2018. uključuje i efekte izmjena Zakona o akcizama koje se primjenjuju od 1.2.2018. Ipak, kvartalna analiza pokazuje usporavanje naplate indirektnih

¹ Službeni glasnik BiH br. 91/2017

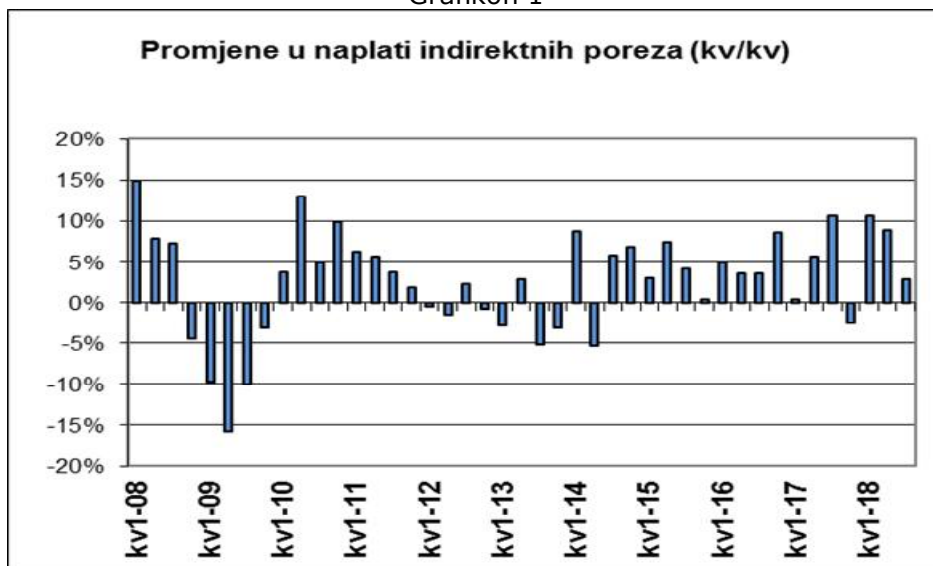
² Nova politika je u primjeni od 01.08.2014. (Izmjene Zakona o akcizama u BiH „Službeni glasnik BiH“ br. 49/14)

³ S obzirom na formalni početak primjene i probleme u početnoj fazi implementaciji adaptacija SSP se odrazila na prihode od carina samo u prvom kvartalu 2018.

⁴ Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duhan za pušenje za 2018.godinu (Službeni glasnik BiH br. 84/2017).

poreza (Grafikon 1). U prvom kvartalu je ostvaren rast prihoda od 10,7%, u drugom 8,9%, a u trećem skromnih 2,9%.

Grafikon 1

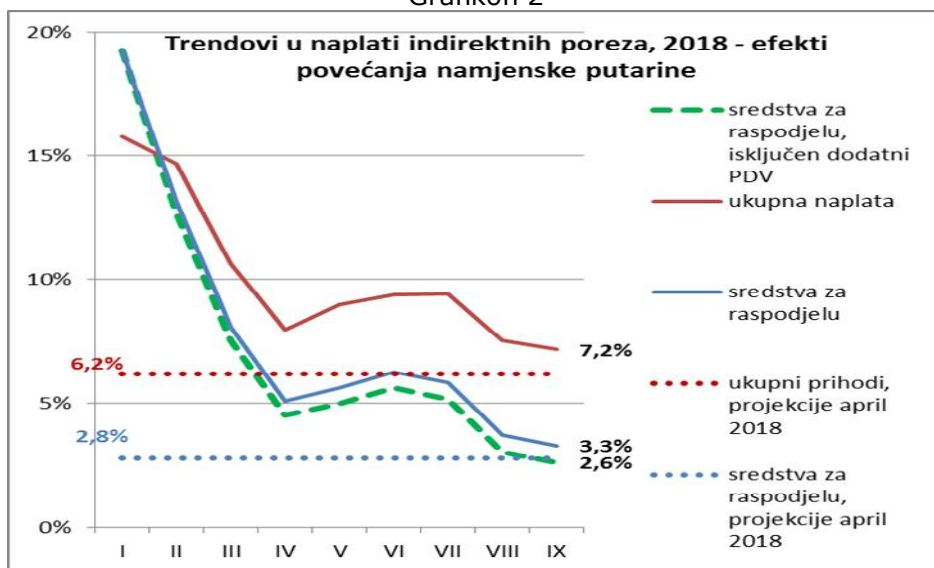
Da bi se u svrhu analize osigurala uporedivost naplate prihoda od indirektnih poreza u 2018. sa naplatom u 2017. potrebno je u cijelosti isključiti naplatu namjenske putarine, s obzirom na činjenicu da se skoro svi efekti izmjena Zakona o akcizama (u primjeni od 1.2.2018.) odnose na namjensku putarinu⁵. Iznos prihoda nakon isključivanja namjenske putarine predstavlja transfere prihoda prema budžetima institucija BiH, entiteta i Distrikta ("sredstva za raspodjelu").

Nakon isključivanja naplate namjenske putarine iz iznosa ukupno naplaćenih indirektnih poreza u 2017. i 2018. rast sredstava za raspodjelu u periodu januar - septembar 2018. u odnosu na isti period 2017. je iznosio 3,3%, što je 0,5 procentnih poena više u odnosu na godišnje projekcije Odjeljenja iz aprila 2018 (Grafikon 2).

Budući da efekti izmjena Zakona o akcizama uključuju i iznos PDV-a koji je naplaćen na dodatnu namjensku putarinu isključivanjem tog efekta stopa rasta sredstava za raspodjelu iznosila je 2,6%. Stoga, može se zaključiti da su izmjene Zakona o akcizama donijele 4,6 procentna poena rasta prihoda od indirektnih poreza.

⁵ Izmjenama Zakona o akcizama predviđeno je i povećanje akciza na lož-ulje. Analiza strukture derivata nafte na koje se plaćaju dažbine za šest mjeseci pokazala je da je rast prihoda od akciza na lož-ulje iz uvoza u cijelosti anuliran padom naplaćenih akciza na lož-ulje proizvedeno u BiH.

Grafikon 2

2.2. Naplata po vrstama prihoda

Analiza naplate po vrstama prihoda izvršena je na bazi strukture prihoda koja obuhvata usklađene⁶ prihode od indirektnih poreza koji su naplaćeni gotovinski u periodu januar – septembar 2018, kao i prihode koji su naplaćeni kompenzacijom obaveza potraživanjima iz indirektnih poreza. Navedeni analitički pristup je bio nužan zbog sve učestalije kompenzacije obaveza za akcize na naftne derivate i obaveza za putarinu potraživanjima po osnovu PDV-a (porezni kredit) tokom 2018. S obzirom da se radi o značajnim iznosima, korištenjem samo gotovinskog toka prihoda naplata akciza bi se neopravdano umanjila, dok bi se, s druge strane, naplata PDV-a neopravdano povećala za iznos prihoda koji su kompenzovani. Nakon korekcije prihoda za iznos kompenzacije najveći nominalni efekti su ostvareni u naplati putarina (177,9 mil KM), potom, PDV-a (117,7 mil KM) i carina (13,7 mil KM). S druge strane, pad prihoda od akciza je iznosio 9,5 mil KM.

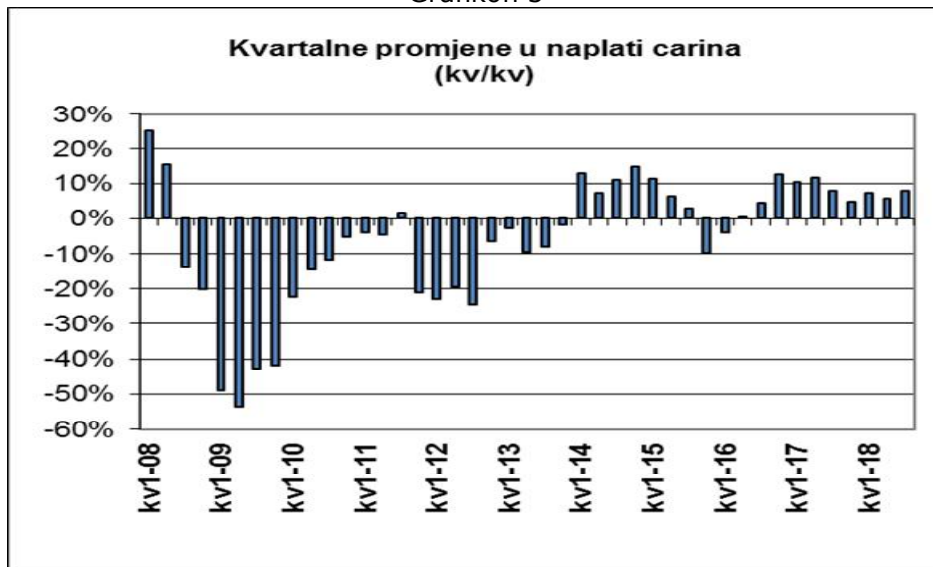
Carine

Pozitivni trendovi u naplati prihoda od carina traju devet kvartala u kontinuitetu, počevši od jula 2016., što predstavlja iznenađenje, imajući u vidu procjene fiskalnih gubitaka zbog primjene adaptiranog SSP sa EU. Prvi kvartal 2018. je donio rast prihoda od 7,2%, drugi 5,9%, a treći 7,8%. Kontinuirani porast prihoda od carina rezultat je rasta uvoza iz EU, u dijelu roba koje su ostale pod carinskim režimom, uvoza iz azijskih zemalja, te oporavka uvoza iz Rusije⁷.

⁶ Analiza ne uključuje 29,4 mil KM neusklađenih prihoda.

⁷ Prema podacima Agencije za statistiku BiH u periodu januar – august 2018. uvoz iz azijskih zemalja je povećan je za 10,7%, pri čemu je uvoz iz Kine rastao po stopi od 13,4%. Isto tako, zabilježen je snažan rast uvoza iz Rusije od 28,7% i EU od 6,7%. Izvor: www.bhas.ba.

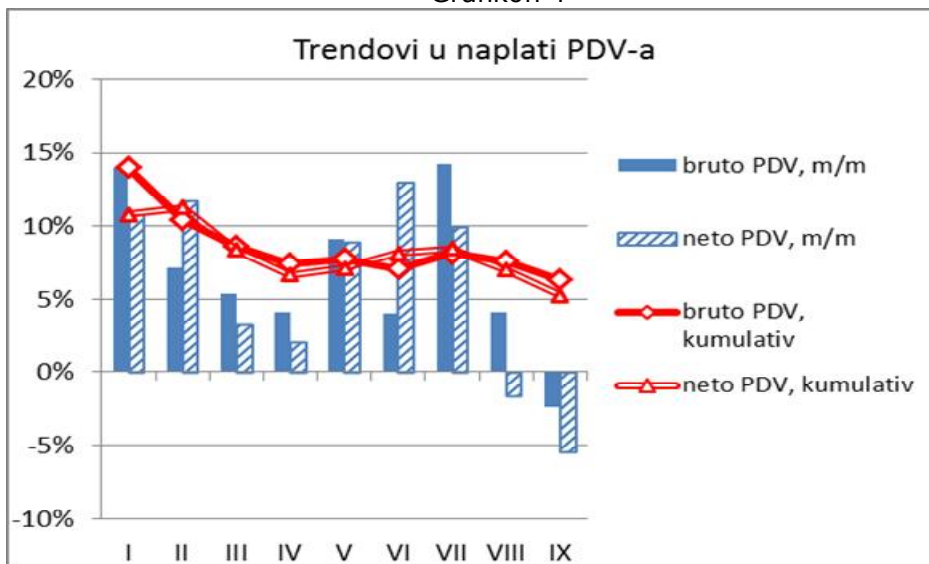
Grafikon 3

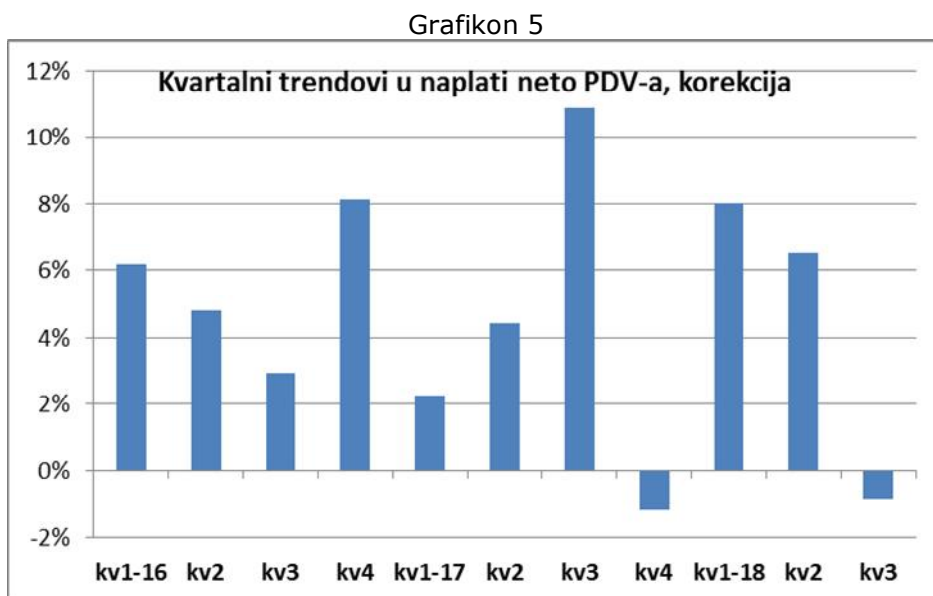
PDV

Naplatu neto prihoda od PDV-a u periodu januar - septembar 2018. odlikuju visoke stope rasta. U prvom kvartalu visoke stope rasta neto PDV-a dijelom su rezultat odlaganja isplata povrata zbog uvođenja novog PDV software-a. Na visoke stope rasta utjecalo je i povećanje namjenske putarine i kompenzacije obaveza za akcize/putarinu PDV kreditom. U trećem kvartalu je došlo do usporavanja rasta zbog rastućih isplata povrata, pogotovo u augustu i septembru, kada je zabilježen pad naplate PDV-a od -1,6% i -5,5%, respektivno. Lošija naplata neto PDV-a u trećem kvartalu dovela je do usporavanja kumulativne stope rasta neto PDV-a, koja se zadržala na 5,2%.

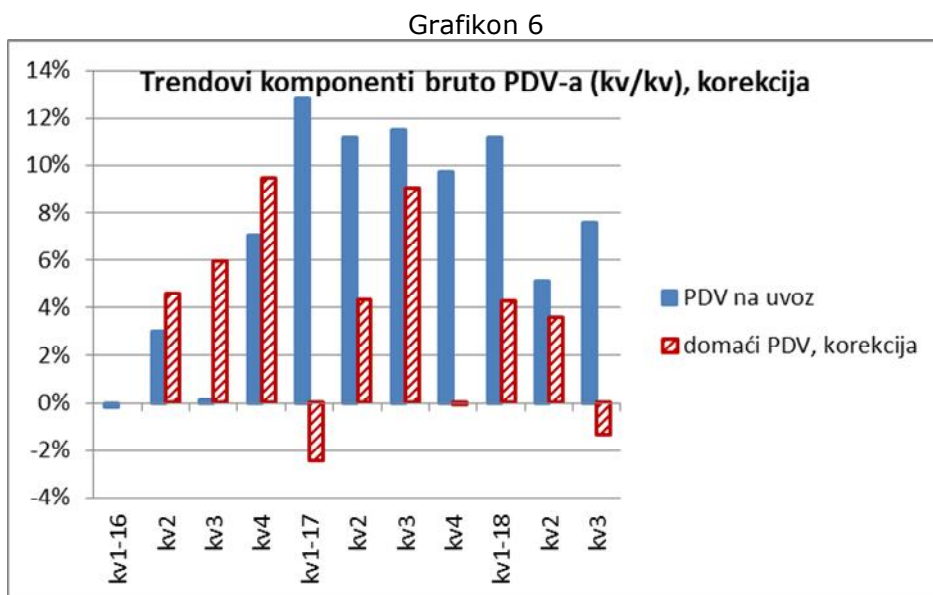
Grafikon 4

Kvartalna poređenja nakon korekcija naplate zbog kompenzacije obavezama za akcize na derivate nafte i putarinu iz PDV kredita pokazuju negativan rast u trećem kvartalu (Grafikon 5). U prvom kvartalu je ostvaren rast neto PDV-a od 8%, u drugom 6,5%, dok je u trećem kvartalu 2018. ostvaren pad od 0,8%. Nakon usklađivanja neusklađenih prihoda može se očekivati anuliranje deficita neto PDV-a iz trećeg kvartala i blagi rast kumulativne stope.

Analiza komponenti bruto PDV-a ukazuje na pozitivna kretanja kod PDV-a na uvoz, dok je kod domaćeg PDV-a, nakon izvršene korekcije, prisutan silazni trend. U periodu januar – septembar 2018 PDV na uvoz je rastao po stopi od 7,8%, a domaći PDV po stopi od 2%.

Kvartalna analiza pokazuje konstantno visoke stope rasta PDV-a na uvoz od 11,2% u prvom kvartalu, 5,1% u drugom kvartalu i 7,6% u trećem kvartalu 2018. (Grafikon 6). S druge strane, nakon rasta domaćeg PDV-a u prvom i drugom kvartalu od 4,3% i 3,6% u trećem kvartalu je zabilježen pad naplate od 1,3%. Nakon usklađivanja neusklađenih prihoda može se očekivati anuliranje deficita domaćeg PDV-a iz trećeg kvartala.

Grafikon 7

Isplate povrata PDV-a u septembru 2018 su veće za 11,8% nego u istom mjesecu 2017., što je kumulativnu stopu rasta povrata povećalo na 9,5%. Na razini devet mjeseci 2018. obveznicima je isplaćeno 116 mil KM više nego u istom periodu 2017, dok je međunarodnim organizacijama i projektima vraćeno PDV-a 24,4 mil KM manje nego za devet mjeseci 2017. Kvartalna analiza isplata povrata PDV-a pokazuje umjeren rast od 9,3% u prvom kvartalu, neznatan pad od 0,3% u drugom kvartalu, dok je u trećem kvartalu zabilježen snažan rast od 20,2% (Grafikon 7).

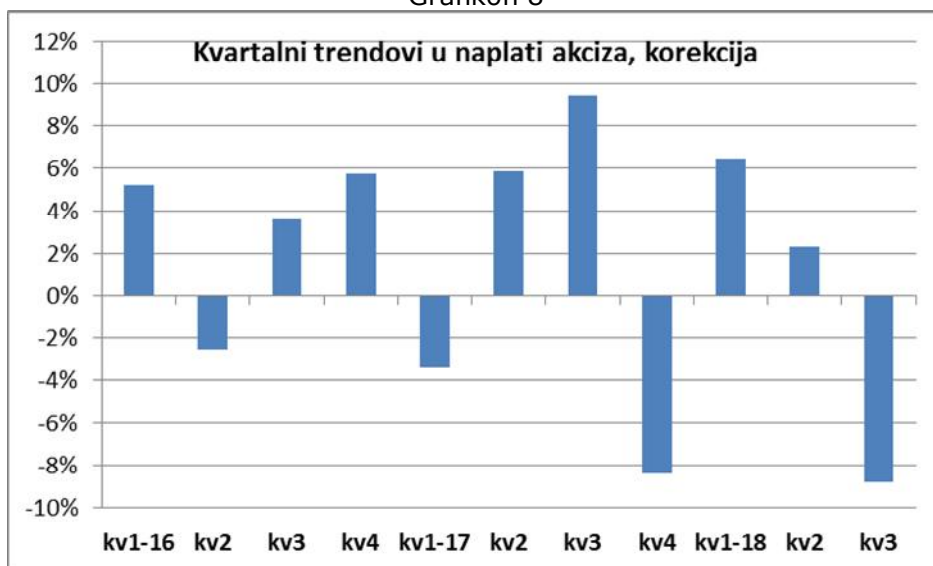
Akcize i putarina

Naplata prihoda od akciza⁸ u periodu januar- septembar 2018 pokazuje oštar pad u odnosu na visokih početnih 20% rasta u januaru, koji je dijelom bio generiran povećanom nabavom derivata nafte pred povećanje maloprodajnih cijena nakon početka primjene izmjena Zakona o akcizama. Prihodi od akciza su se oporavili polovinom godine, da bi u posljednja tri mjeseca bio zabilježen pad. Negativni trendovi u mjesečnoj naplati su kumulativnu naplatu doveli u negativnu zonu rasta, te je za devet mjeseci zabilježen pad od 0,8%.

Kvartalni trendovi ukupne naplate akciza pokazuju oštar silazni trend. Pozitivna naplata je ostvarena samo u prvom kvartalu kada je zabilježen rast od 6,4%. Već u drugom kvartalu dolazi do pogoršanja, a iznos naplaćenih prihoda od akciza premašio je naplatu u istom kvartalu 2017. samo za 2,3%. Pogoršanje u naplati akciza eskaliralo je u trećem kvartalu kada je zabilježen pad od 8,8% (Grafikon 8).

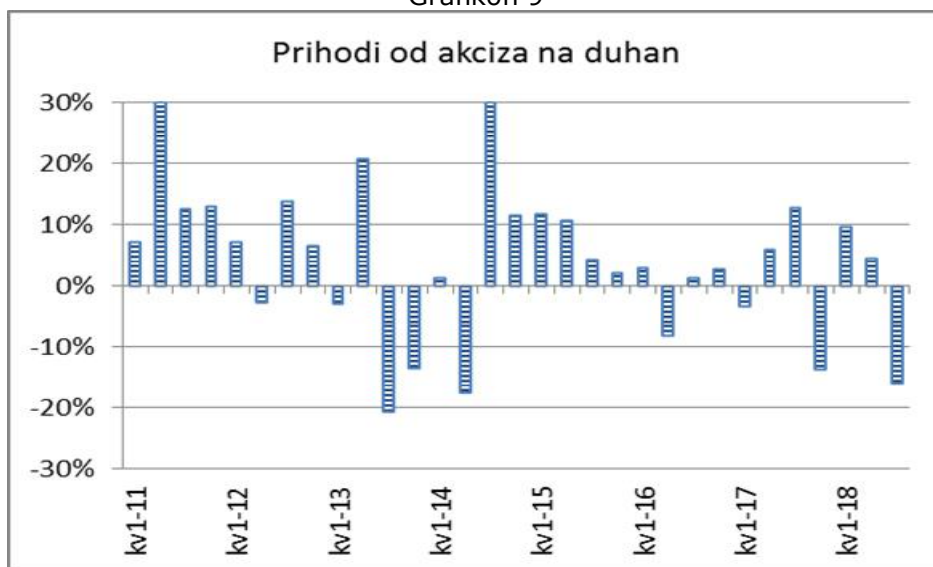
⁸ Analiza naplate ukupnih akciza, akciza na derivate nafte i putarine je izvršena nakon korekcije naviše za iznos prihoda naplaćenih kompenzijom sa PDV kreditom.

Grafikon 8

Naplata ukupnih prihoda od akciza je determinisana naplatom akciza na duhanske prerađevine, budući da one imaju najveći udio u naplaćanim akcizama. U prvom kvartalu 2018. ostvaren je rast akciza od 9,6% u odnosu na isti kvartal 2017. (Grafikon 9).

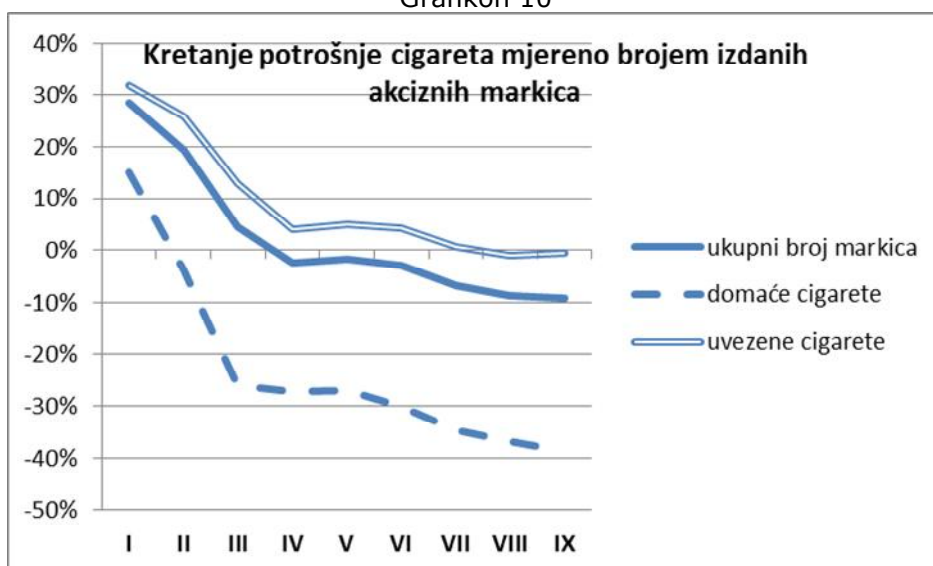
Grafikon 9

Razlog je odlaganje povećanja maloprodajnih cijena cigareta koje je bilo uobičajeno u ranijim godinama nakon povećanja akciza na cigarete početkom godine. Odlaganje prevaljivanja dodatnog poreznog tereta na maloprodajne cijene je donijelo rast prodaje cigareta, a time i povećanje prihoda. Međutim, period u kojem su duhanske kompanije snosile većinu dodatnog poreznog tereta na teret svoje dobiti je trajalo kraće nego u 2017. godini. Pad potrošnje mjereno brojem izdanih akciznih markica kod domaćih cigareta je eskalirao već u martu, da bi se tijekom godine konstatno pogoršavao. Evidentno je da je domaća duhanska industrija izgubila čak 38,8% prodaje

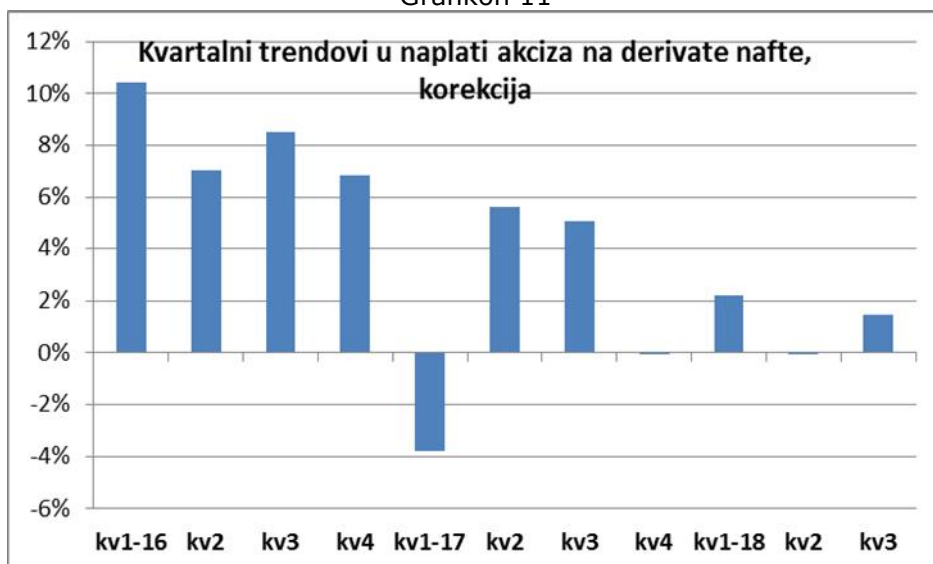
za devet mjeseci 2018. (Grafikon 10). S druge strane, pozitivni trendovi u potrošnji uvoznih cigareta iz prvih mjeseci su nastavljeni i u drugom kvartalu, ali sa nižim stopama rasta, čime su kompenzirani gubici akciza na domaćim cigaretama. Međutim, u trećem kvartalu je značajno smanjeno povlačenje akciznih markica od strane uvoznika, tako da je na nivou devet mjeseci prodaja, izražena brojem izdanih akciznih markica, bila 0,6% manja nego u istom periodu 2017. Navedeni trendovi su rezultirali padom prihoda od akciza u trećem kvartalu od 15,8%.

Grafikon 10

U strukturi naplaćenih prihoda od akciza na derivate nafte 6,2% je naplaćeno kompenzacijom iz potraživanja po osnovu PDV kredita, a ostalo gotovinskim uplatama.

Grafikon 11

U periodu januar – septembar 2018 prihodi od akciza na derivate nafte su povećani za 1,5%. U prvom kvartalu ostvaren je rast prihoda od 2,2%, u drugom su prihodi bili na nivou istog kvartala 2017, a u trećem je ostvaren rast od 1,5% (Grafikon 11). Očekivalo se da će kumulativni negativni efekat povećanja poreza na derivate nafte, nakon posljednjih izmjena Zakona o akcizama, i rasta cijena nafte na svjetskom tržištu dovesti do pada potrošnje derivata u BiH, a time naplate prihoda od akciza. Analiza strukture derivata za prvih šest mjeseci je pokazala rast količina uvezenog dizela, a pad potrošnje benzina. Zabilježen je i enorman rast količina kerozina od 58%, te snažni pad količina lož-ulja od 30%. Navedena kretanja se mogu objasniti poreznom atraktivnošću kerozina na kojeg se ne plaća putarina, dodatnim oporezivanjem lož-ulja nakon 1.2.2018. i pojačanim kontrolama korištenja lož-ulja od strane UIO i entitetskih inspekcija. Potrebno je imati u vidu da podaci o strukturi derivata nafte ne moraju odgovarati u cijelosti potrošnji, budući da se radi o uvezenim, a ne prodanim količinama derivata nafte.

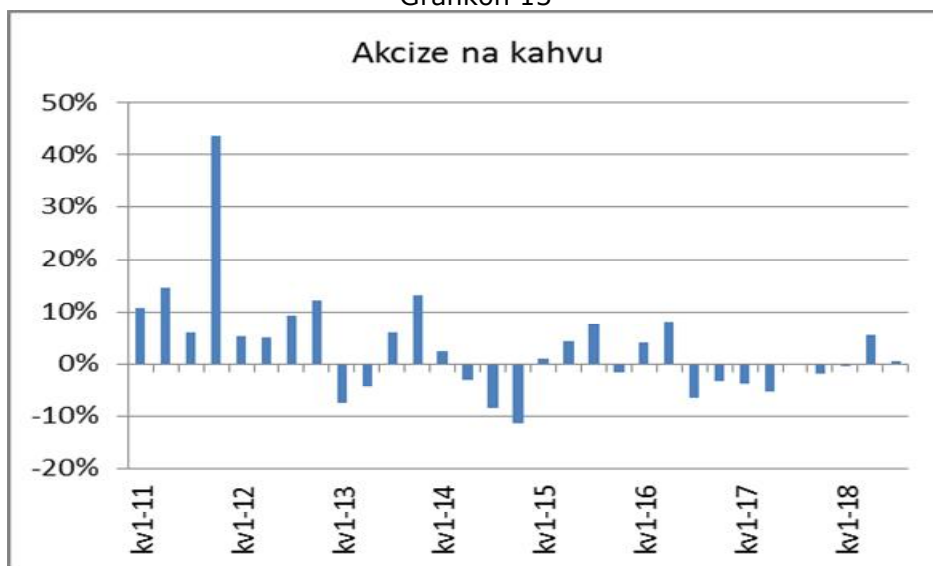
Snažan rast prihoda od putarine u 2018. je očekivan zbog povećanja stope namjenske putarine od 1.2.2018. Kumulativna stopa rasta prihoda od putarine u periodu januar – septembar iznosi 62,7%. S obzirom da se dodatna namjenska putarina naplaćuje od februara, a na domaće derivate temeljem akcizne prijave od marta, stopa rasta prihoda od putarine u prvom kvartalu je iznosila 46,4%, da bi u drugom i trećem kvartalu bile ostvarene vrlo visoke stope rasta od 69,4% i 68,2% (Grafikon 12). Činjenica da su stope rasta iznad povećanja poreznog opterećenja se može objasniti rastom uvezenih količina dizela i uvođenjem plaćanja putarine na tečni naftni plin od 1.2.2018.

Grafikon 12

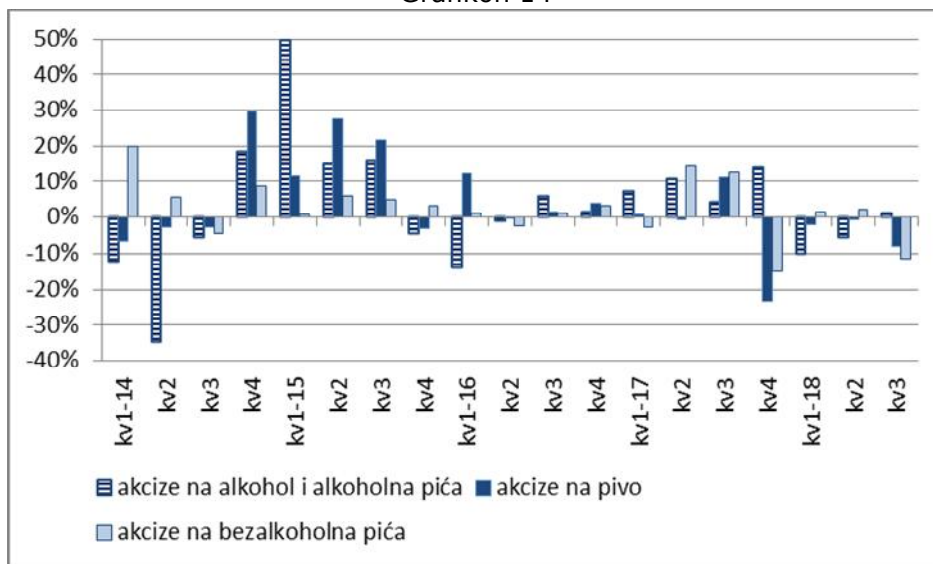
Naplata akciza na kavu u periodu januar - septembar 2018 je bila veća za 2% u odnosu na naplatu u istom periodu 2017. Kvartalna analiza pokazuje da je u prvom kvartalu ostvaren minimalni pad prihoda od 0,3%, da bi u drugom i trećem kvartalu bio ostvaren rast od 5,6% i 0,6%, respektivno, što predstavlja pozitivan trend nakon sedam uzastopnih kvartala sa padom prihoda (Grafikon 13).

Grafikon 13

U septembru su nastavljeni pozitivni trendovi u naplati prihoda od akciza na alkohol i alkoholna pića, što je ublažilo dosadašnje negativne trendove, dok su, na drugoj strani, pogoršani trendovi u naplati akciza na pivo i bezalkoholna pića. Pri tome su se prihodi od akciza na uvozna piva ipak zadržali u pozitivnoj zoni rasta od 2,6%, dok kumulativni pad prihoda od akciza na domaća piva iznosi 15,5%. Kvartalna analiza ukazuje na značajno pogoršanje naplate akciza na pivo i bezalkoholna pića u trećem kvartalu, dok, s druge strane, naplata akciza na alkohol i alkoholna pića, nakon negativnog rasta u prvom dijelu godine, u trećem kvartalu prelazi u pozitivnu zonu rasta (Grafikon 14).

Grafikon 14

III REVIDIRANE PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA (2018-2021), OKTOBAR 2018

Tabela 1: Revidirane projekcije (2018-2021)

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					Projektovana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija							
	2017	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
PDV	3.576,1	3.758,8	3.872,7	3.990,4	4.120,0	5,1%	3,0%	3,0%	3,2%
Akcize	1.464,8	1.436,8	1.439,3	1.469,1	1.502,1	-1,9%	0,2%	2,1%	2,2%
Carine	269,1	287,0	304,5	321,8	340,5	6,6%	6,1%	5,7%	5,8%
Putarina	382,5	620,2	647,6	656,7	667,2	62,1%	4,4%	1,4%	1,6%
Ostalo	33,4	39,7	40,1	40,5	40,9	18,9%	1,0%	1,0%	1,0%
UKUPNO	5.726,0	6.142,6	6.304,3	6.478,6	6.670,7	7,3%	2,6%	2,8%	3,0%
Putarina (0,25 KM/l)	-152,8	-383,8	-404,8	-410,4	-417,0	151,2%	5,5%	1,4%	1,6%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	5.573,2	5.758,8	5.899,5	6.068,1	6.253,7	3,3%	2,4%	2,9%	3,1%

Napomene:

*) Namjenska putarina je do 1.2.2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, a od 1.2.2018. 0,25 KM/litar derivata nafte

**) Iznos namjenske putarine koja će se raspodijeliti korisnicima u 2018. godini prema odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o uplatama na Jedinostveni račun i raspodjeli prihoda⁹ ne odgovara u potpunosti iznosu projektovane namjenske putarine prikazanom u Tabeli 1 (383,8 mil KM) zbog primjene novog modela raspodjele prikupljene namjenske putarine od 1.2.2018. prema kojem se raspodjela ne vrši na dnevnoj bazi, nego naknadno, po završetku mjeseca za prethodni mjesec na temelju preliminarnog/konačnog izvještaja UIO o naplaćenim prihodima po vrstama. Raspodjela namjenske putarine od 0,10 KM/litar derivata po starom modelu dnevne raspodjele okončana je 31.1.2018., a raspodjela namjenske putarine od 0,25 KM/litar derivata entitetima i Brčko Distriktu prema novom modelu započela je tek u martu 2018.

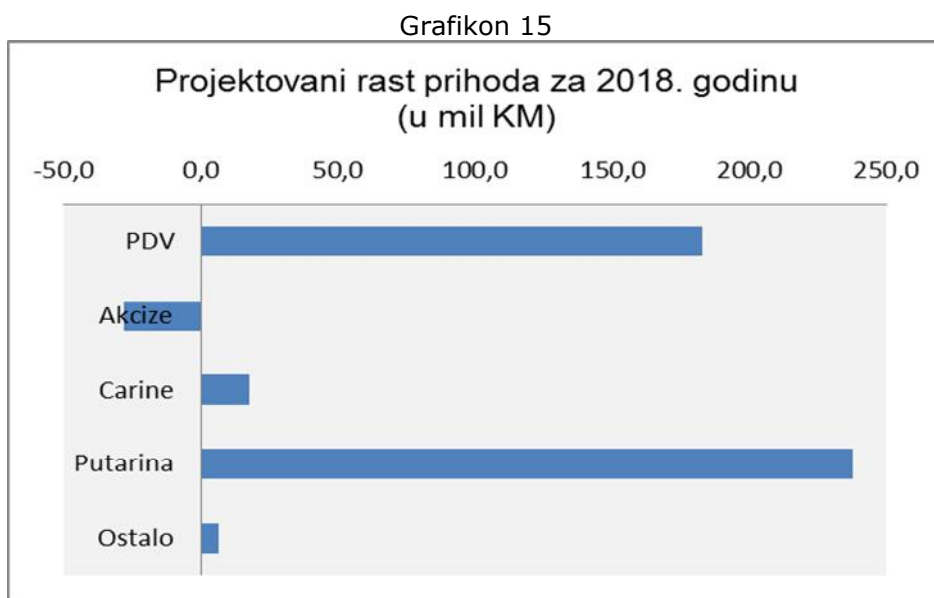
⁹ Službeni glasnik BiH br. 91/17

3.1. Projekcije za 2018. godinu

Kako bi se osigurala uporedivost projektovanih i naplaćenih prihoda od indirektnih poreza, **projekcije prihoda od indirektnih poreza izrađene su na gotovinskoj osnovi** u skladu sa izvještajima UIO o naplati po vrstama prihoda.¹⁰

Na osnovu trendova naplate prihoda, godišnjih makroekonomskih projekcija i procjena efekata izmjene Zakona o akcizama i primjene adaptiranog SSP, projektovana neto naplata prihoda od indirektnih poreza za 2018. godinu iznosi 6.142,6 mil KM što je za 7,3% više nego u 2017. godini.

Grafikon 15. prikazuje učešće pojedinih vrsta prihoda u projektovanom apsolutnom rastu ukupnih prihoda (u mil KM). Najveći doprinos projektovanom rastu prihoda od 416,6 mil KM imaju prihodi od putarine (237,7 mil KM), odnosno namjenske putarine zbog primjene viših stopa od 1.2.2018. godine. Nakon toga slijede prihodi od PDV-a, za koje je predviđen rast od 182,7 mil KM. Carine i ostali prihodi nemaju značajno učešće u planiranom rastu prihoda, dok akcize imaju negativne efekte (-28,0 mil KM).

Carine

Projekcija prihoda od carina za 2018. godinu iznosi 287,0 mil KM, a zasnovana je na tekućim trendovima naplate i projekcijama rasta uvoza.

PDV

Projekcija prihoda od PDV-a za 2018. godinu iznosi 3.758,8 mil KM, što je za 5,1% više od naplate u prethodnoj godini. Projektovana stopa rasta godišnje naplate je za čak 3,1 p.p. niža od ostvarene stope rasta neto PDV-a u prvom polugodištu zbog negativnih trendova naplate u

¹⁰ Do mjeseca augusta zabilježena je kompenzacija obaveza za akcize na naftne derivate i obaveza za putarinu potraživanjima po osnovu PDV-a u iznosima 23,4 mil KM i 4,5 mil KM respektivno.

augustu i septembru. Snažne stope rasta PDV-a na samom početku godine su velikim dijelom bile uzrokovane jednokratnim efektima.¹¹

Akcize i putarina

Projektovani iznos ukupnih prihoda od akciza u 2018. godini iznosi 1.436,8 mil KM. Nakon dugogodišnjeg rasta prihoda od akciza (izuzetak je pad u 2013. godini) u 2018. godini je planiran njihov pad od 1,9%. Pad prihoda planiran je za sve kategorije akciza izuzev prihoda od akciza na kahvu koji imaju neznatan ponder u ukupnim prihodima od akciza.

Prihodi od akciza na duhan

Projekcije prihoda od akciza na duhanske prerađevine prate tekuće i historijske trendove, imajući u vidu da njihovo kretanje ovisi o poslovnim politikama 3-4 velike kompanije iz duhanske industrije. U četvrtom kvartalu se očekuje pogoršanje trendova imajući u vidu da je donesena odluka o novom povećanju poreza na cigarete i duhan za pušenje od 1.1.2019. Povlačenje akciznih markica tokom 2018 pokazalo je ozbiljna pomjeranja i novi preustroj na tržištu duhanskih prerađevina u smislu oštrog pada udjela domaćih brendova i značajnog rasta udjela stranih brendova. Međutim, zbog usporavanja rasta oporezive potrošnje i rasta crnog tržišta povećanje udjela stranih brendova nije dovoljno da bi se u cijelosti kompenzirali gubici na domaćim brendovima, te se u 2018. godini očekuje pad prihoda od 1%.

Prihodi od akciza na naftu

Snažan rast akciza na naftu na samom početku godine posljedica je povećane potražnje za derivatima nafte pred početak primjene većih poreza na derivate nafte 1.2.2018. Iako se očekivalo da će povećanje fiskalnog opterećenja na derivate nafte i rast cijena nafte na svjetskom tržištu dovesti do pada potrošnje derivata u BiH, podaci za 6 mjeseci pokazuju blagi rast ukupnih količina derivata.¹² Obzirom da su projekcije izrađene na gotovinskoj osnovi, uprkos projektovanoj stagnaciji osnovice za akcize na naftu na nivou godine (u odnosu na 2017.g.), za ovu kategoriju akciza planiran je pad naplate u 2018.g. (-3,3%) zbog učestale prakse kompenzacije obaveza za akcize na naftne derivate potraživanjima po osnovu PDV-a u 2018. godini. Kumulativ kompenzacije obaveza do mjeseca augusta iznosio je 23,4 mil KM¹³, a zbog nepoznanica u pogledu načina izmirenja obaveza akcize na domaću naftu i naftne derivate do kraja godine nisu projektovani značajniji iznosi prebijanja obaveza. Eventualne pogreške u procjenama prebijanja obaveza do kraja godine mogu se odraziti na odstupanja naplate i projekcija po vrstama prihoda, ali ne na ukupnu naplatu indirektnih poreza.

Ostale kategorije akciza

U skladu sa tekućim trendovima naplate i projekcijama DEP-a projektovane su ostale kategorije akciza (bezalkoholna pića, kahva, alkohol i pivo). Obzirom na njihovo neznatno učešće u prihodima od akciza, njihovo kretanje nema značajnijeg utjecaja na dinamiku ukupnih prihoda od akciza.

¹¹ Više u dijelu 2.2. Naplata po vrstama prihoda, dio PDV

¹² Dinamika količina derivata po kategorijama dostupna u dijelu 2.2. Naplata po vrstama prihoda, dio Akcize i putarina

¹³ U vrijeme izrade projekcija dostupni su konačni podaci o naplati prihoda po vrstama do mjeseca augusta 2018 i preliminarni izvještaj za mjesec septembar. Samo u konačnim izvještajima su dostupne su informacije o kompenzacijama iznosa obaveza akciza i putarine po osnovu potraživanja iz PDV-a.

Putarina

Projekcija prihoda od putarine za 2018. godinu uključuje efekte izmjena Zakona o akcizama od 1.2.2018. godine i iznosi 620,2 mil KM što je za čak 62,1% više od naplate putarine u 2017. godini. Rast prihoda odnosi se samo na namjensku putarinu za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva (rast 231,0 mil KM), dok je kod putarine koja se naplaćuje po stopi 0,15 KM/l i koja podliježe redovnoj raspodjeli sa Jedinstvenog računa UIO planiran rast od svega 6,7 mil KM. Kao i u slučaju akciza na naftu, projekcija je izrađena na gotovinskoj osnovi i nije korigovana za iznos ostvarene kompenzacije obaveze za putarinu po osnovu potraživanja iz PDV-a. Na osnovu dostupnih podataka do augusta 2018, kompenzacija obaveza je evidentirana jedino u mjesecu aprilu (putarina 0,15 KM/l, u iznosu 4,5 mil KM), a projekcija prihoda od putarine je zasnovana na pretpostavci da se više neće ponavljati do kraja 2018. godine. Kao i u slučaju akciza na naftu, eventualne pogreške u procjenama prebijanja obaveza do kraja godine mogu se odraziti na odstupanja naplate i projekcija po vrstama prihoda, ali ne na ukupnu naplatu indirektnih poreza.

3.2. Projekcije za 2019-2021

Projektovane stope rasta prihoda za 2019., 2020., i 2021. godinu iznose 2,6%, 2,8% i 3,0% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom periodu zasnovana je na projektovanim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2018. godinu, te efektima izmjena politika u oblasti akciza na derivate nafte i putarine. Kao i u slučaju 2018., godine projekcije su izrađene na gotovinskoj osnovi. Projektovani iznosi prebijanja obaveza za akcize i putarinu i potraživanja po osnovu PDV-a u periodu 2019-2021 srazmjerni su projektovanim iznosima 2018. godini, a eventualne greške u procjenama mogu se odraziti na odstupanja naplate od projekcija po vrstama prihoda, a ne na ukupnu naplatu indirektnih poreza.

Grafikon 16

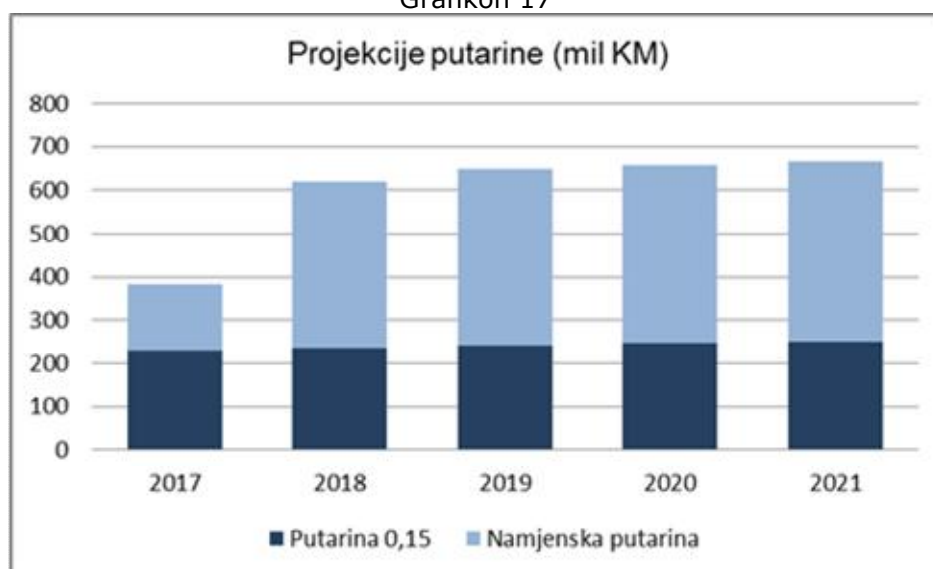

Najveći generator suficita prihoda od indirektnih poreza u navedenom periodu je PDV, s obzirom na njegovo značajno učešće u prihodima, te planiranim stabilnim stopama rasta. U sve tri

navedene godine prihodi od PDV-a generišu preko dvije trećine apsolutnog godišnjeg projektovanog rasta prihoda (Grafikon 16).

Projekcije prihoda od akciza na duhanske prerađevine za 2019. temelje se na rastu specifične akcize na nivo od 1,65 KM/paklici. Ukoliko se novo dodatno porezno opterećenje (akciza + PDV) prevali u cijelosti na maloprodajne cijene ukupan iznos akciza sadržan u maloprodajnim cijenama svih brendova cigareta bi trebao biti viši od zakonom propisanog plafona od 176 KM/1000 kom (ili 3,52 KM/paklici). Time bi se proces harmonizacije poreznog opterećenja cigareta sa važećim standardom EU (90 EUR/1000 kom) okončao u 2019. Novo povećanje akciza u 2019. donijeće dalje pogoršanje na tržištu cigareta, jačanje crnog tržišta i eroziju prihoda. Važan faktor rasta crnog tržišta duhanskih prerađevina, a time i naplate prihoda od akciza, biće i politika oporezivanja duhanskih prerađevina u zemljama u okruženju. Okončanje procesa harmonizacije bi u 2020. i 2021. trebalo dovesti do stabilizacije tržišta i, posljedično, rasta prihoda od akciza u skladu projekcijama rasta potrošnje i dohotka. Polazeći od navedenih pretpostavki u 2019. se očekuje pad prihoda od akciza od 1%, a u 2020. i 2021. rast od 2,6% i 2,8% respektivno.

Grafikon 17

Prihodi od putarine ne doprinose značajno projektovanom apsolutnom rastu prihoda u periodu 2019-2021. godine, zbog iscrpljivanja efekata rasta poreznih stopa. Nešto veći rast je planiran jedino u 2019. godini (27,4 mil KM), jer viša stopa namjenske putarine nije bila u primjeni od samog početka 2018. godine (Grafikon 17).

IV RAZLIKE U ODNOSU NA APRILSKE PROJEKCIJE

4.1. Projekcije za 2018. godinu

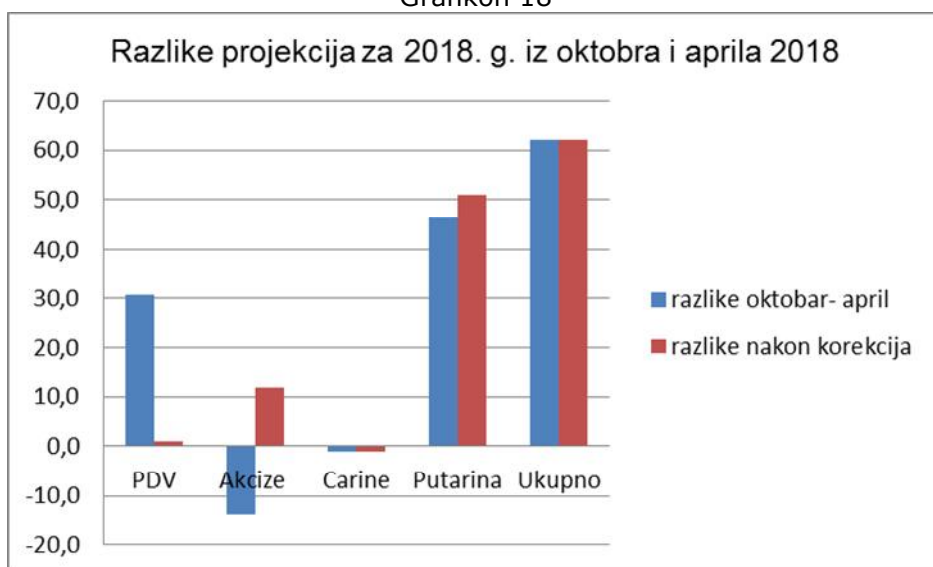
Projekcije za 2018. godinu revidirane su za +62,2 mil KM. Revizija naviše je izvršena na prihodima od PDV-a (+30,8 mil KM) i putarini (46,3 mil KM), a naniže na prihodima od akciza (-13,7 mil KM) i carina (-1,2 mil KM).

Prilikom poređenja treba imati u vidu da u aprilskim projekcijama nije uzeta u obzir korekcija prihoda po vrstama zbog prebijanja obaveza akciza i putarine i potraživanja iz PDV-a, obzirom da je ta praksa započela u martu 2018.¹⁴

Poređenje projekcija iz oktobra i aprila 2018.g. nakon korekcija kompenzacije obaveza pokazuje drugačiju sliku razlika po vrstama prihoda. Prihodi od PDV-a su u tom slučaju revidirani za svega +0,8 mil KM a prihodi od putarine za +50,8 mil KM. Prihodi od akciza na duhan su revidirani naniže zbog lošijih trendova u potrošnji u trećem kvartalu u odnosu na očekivanja. Nakon korekcije proizilazi i da su ukupni prihodi od akciza revidirani naviše (+11,7 mil KM)¹⁵.

Može se zaključiti da je osnovni razlog revizije projekcija naviše za 2018. godinu to što, prema podacima iz prvog polugodišta 2018., nije došlo do očekivanog pada potrošnje derivata u BiH u 2018. godini. Pretpostavka o padu potrošnje derivata bila je korištena u aprilu 2018. za izradu projekcija akciza na naftu i putarina zbog rasta fiskalnog opterećenja na derivate nafte i rasta cijena nafte na svjetskom tržištu.

Grafikon 18

4.2. Projekcije za period 2019-2021

Projekcije za 2019., 2020., i 2021. godinu revidirane su naviše za +39,3 mil KM, +24,2 mil KM i +16,5 mil KM respektivno. Revizija po vrstama prihoda dostupna je u Tabeli 2. Obzirom da nije bilo značajnijih izmjena procjena rasta makroekonomskih pokazatelja za ovaj period od strane DEP-a (vidjeti projekcije realnog BDP, realne potrošnje i uvoza u Grafikonima 19, 20 i 21), može se zaključiti da je revizija projekcija indirektnih poreza u ovom periodu izvršena najvećim dijelom zbog revizije osnovice odnosno prihoda u 2018. Jedino u slučaju prihoda od PDV-a nije došlo do revizije srazmjerno promjeni osnovice u 2018, zbog značajnije korekcije naniže procjena kretanja privatne potrošnje od strane DEP-a (Grafikon 21).

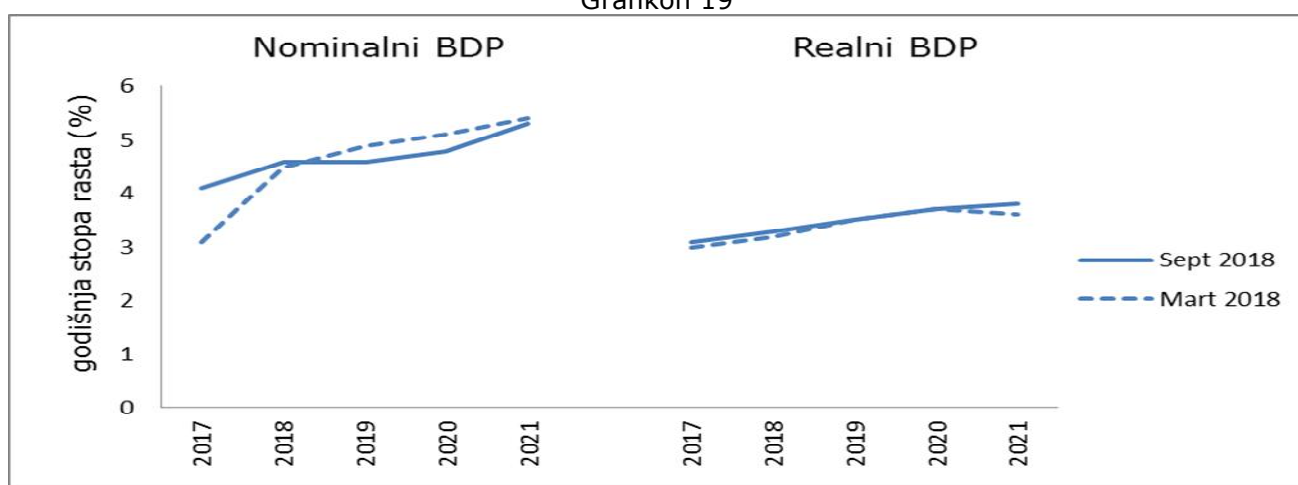
¹⁴ Prilikom izrade projekcija iz aprila, dostupan je bio preliminarni izvještaj za mart koji inače ne sadrži informacije o prebijanjima obaveza (informacije dostupne u konačnim izvještajima).

¹⁵ Bruto prihodi od akciza na naftu revidirani su za +19,2 mil KM, a akcize na duhan za -6,2 mil KM. Razlika (do +11,7 mil KM) se odnosi na ostale prihode od akciza i povrate akciza.

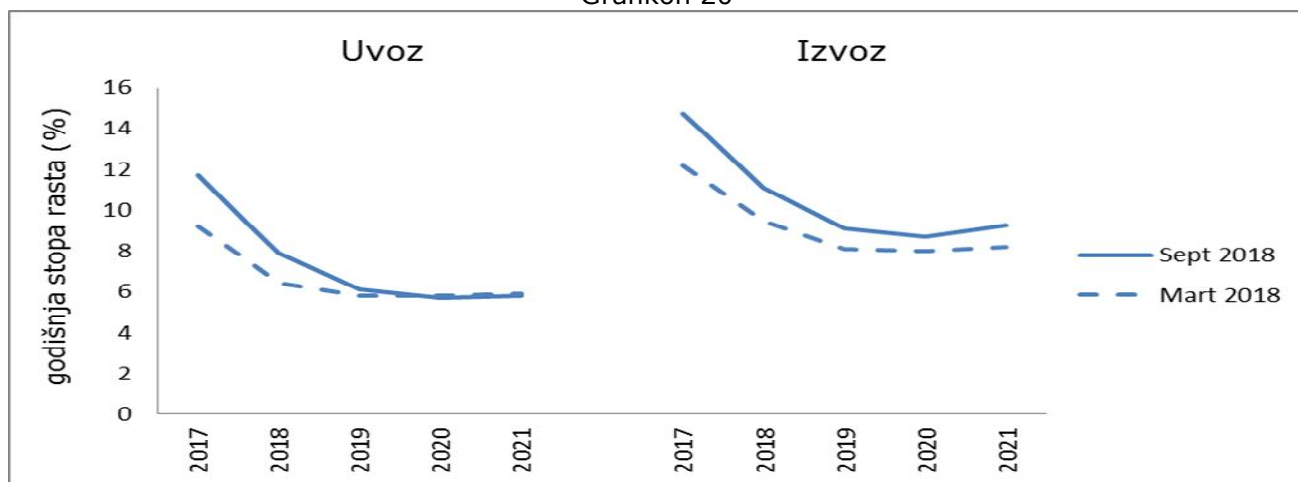
Tabela 2: Razlika projekcija iz oktobra i aprila 2018. g.

Vrsta prihoda (neto)	2018	2019	2020	2021
PDV	30,8	11,6	2,6	-1,0
Akcize	-13,7	-17,4	-22,6	-26,4
Carine	-1,2	-0,4	-0,7	-1,1
Putarina	46,3	45,5	44,9	45,0
Ostalo	0	0	0	0
UKUPNO	62,2	39,3	24,2	16,5

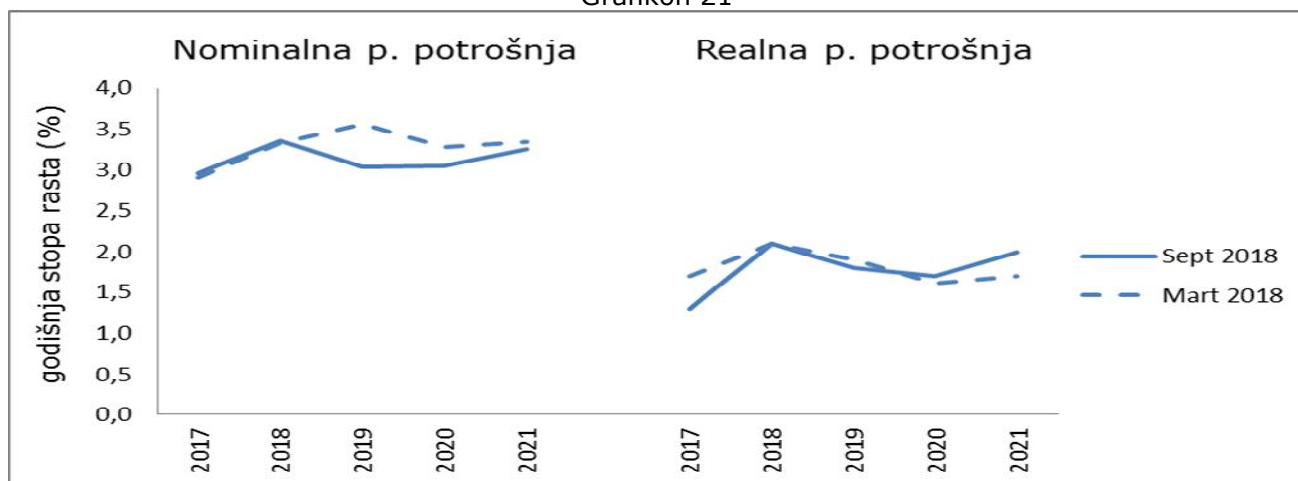
Grafikon 19

Grafikon 20

Grafikon 21

Kao što je napomenuto u dijelu 3.2. projektovani iznosi prebijanja obaveza za akcize i putarinu i potraživanja po osnovu PDV-a u periodu 2019-2021 srazmjerni su projektovanim iznosima 2018. godini. Kada bi se izvršila korekcija projekcija po ovom osnovu, došlo bi se do zaključka da su prihodi od PDV-a u periodu 2019-2021 korigovani naniže, a prihodi od akciza na naftu i putarinu naviše.

Zaključujemo da su u periodu 2019-2021 osnovni razlozi revizije projekcija prihoda od indirektnih poreza iz aprila 2018. godine sljedeći:

1. revizija osnovice prihoda od akciza na naftu i putarinu u 2018. godini zbog kretanja potrošnje derivata u 2018. godini mimo očekivanja u aprilu;
2. smanjenje projektovane stope rasta privatne potrošnje u periodu 2019-2021 koji se negativno odražava na projekcije PDV-a.

V RIZICI PO PROJEKCIJE

S obzirom na osnovne postavke projekcija indirektnih poreza i ukupne ekonomske uvjete u BiH i u svijetu ostvarenje projektovanog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2018-2021 je podložno sljedećim rizicima:

- Projekcije prihoda od indirektnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projektovanih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- Slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava nivo rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od indirektnih poreza u cjelini;
- Jačanje crnog tržišta duhanskih prerađevina, uzrokovano bržim rastom poreznog opterećenja cigareta u BiH u odnosu na zemlje u okruženju, može ugroziti izvršenje projekcija prihoda od akciza na cigarete;

- Slabljenje regionalne porezne konkurentnosti zbog pogoršanja politike indirektnih poreza u BiH u smislu rasta specifične akcize na duhanske prerađevine dovešće do smanjenja eksterne potražnje (pogranične, tranzitne, turističke);
- Masovan odliv stanovništva može prouzročiti smanjenje oporezive potrošnje koju su nezaposleni građani koji napuštaju BiH finansirali dohocima iz sive ekonomije ili iz doznaka iz inostranstva, kao i potrošnje radno-aktivnih osoba koje napuštaju BiH, čiji će se dohodak zbog seljenja porodica većinom trošiti izvan BiH;
- Pojava eksternih šokova, u vidu rasta cijena nafte i derivata na svjetskom tržištu izvan sadašnjih očekivanja, pogodice tržište derivata u BiH i negativno će se odraziti na potrošnju derivata, a time i na izvršenje projekcija prihoda od akciza na derivate i putarine iz cijene naftnih derivata.